

GÖRÜŞLER

"...aydınlara ve okumuşlara düşen çok yüksek bir görev vardır. Bu görev halkın içine girmek ve onlara yol göstericilik yapmak, onlara zenginliğe ve mutluluğa kavuşmak için öncülük etmek, onları aydınlatmak, bilgilendirmek ve başarılı kılmaktır. Sanıyorum ki memlekette bilginlerin en insancıl, milli ve vatani görevi yalnız ve ancak bu olabilir..."

M.K.Atatürk

Çocuk Ruh Sağlığı Alanında Koruyucu Adımlar

Ülkemizde çocuk ruh sağlığı alanında çalışanların çoğu, zamanlarının büyük bir bölümünü odalarında, onlara başvuran hastalar ve aileleri ile geçiriyorlar. Bu alanda çalışanların sayısının her yıl giderek artmasına karşın, birçok hastanede bu elemanlar yapılan başvurulara yetişemiyor. Toplumun önemli bir kesiminin ruhsal bir sorun nedeniyle hastaneye başvurmakta zorlandığı göz önünde bulundurulursa; giderek büyüyen bir buzdağın, görünen bölümü ile uğraşırken bile güçlük çektiğimiz ileri sürülebilir. Oysa bu buzdağın eritilmesi için 'olanaksızlıkların' arkasına sığınmadan da birçok şey yapılabilir. Koruyucu ruh sağlığı alanında atılan en küçük adımın bile uzun vadede, hastanelerde harcanan onca emekten daha etkili ve daha ekonomik olduğu konusunda bu derginin okurlarının kuşkusu olmadığını biliyorum. Yine de bu adımların burada somutlaştırılmasının yararına inanıyorum.

Koruyucu ruh sağlığını, yaptığımız işin tüm ayrıntılarında kendini gösteren, genel bir anlayış, bir yaklaşım biçimi ve bir amaç olarak benimsememiz önemli bir 'ilk adım' olabilir. Böylece daha odalarımızdan çıkmadan koruyucu ruh sağlığı adına birçok şey yapılabiliriz. Bize getirilen çocuğun ailesini de 'içeri almak', bize getirilmeyen kardeşi de sormak, yakınmaların dışına çıkıp 'aileyi bir bütün olarak anlamaya çalışmak; en azından o aile için koruyucu birer adım olarak değerlendirilebilir. Okul ve ev ziyaretleri ile bu adımlar güçlendirilebilir. Biraz dışarı çıkıp, çalıştığımız kurumun koridorlarında dolaştığımızda, koruyucu ruh sağlığı açısından ele alınması gereken çok şey farkedebiliriz. Örneğin ülkenin en köklü üniversite hastanelerinin birinde, annelerin bebeklerinin yanında kalmalarına izin verilmeyebilir. Bu durumda yöneticilerden hemşirelere kadar her aşamadaki yetkili ile ayrı ayrı çalışılmalı; her konsültasyon, koruyucu ruh sağ-

lığı alanında çalışılabilecek birer fırsat olarak değerlendirilmelidir.

Koruyucu ruh sağlığı alanında bireysel olarak çeşitli yollarla yaşama geçirilebilen bu anlayışın gücünü ancak örgütsel bir yapılanma arttırabilir. Ülkemizde, amaçlarından biri de koruyucu ruh sağlığı alanında çalışmak olan Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği, daha etkin katılımı bu alandaki adımların atılmasını hızlandırabilir. Kitle iletişim araçlarını hem denetlemeye çalışmak, hem de eğitim için programlı bir şekilde kullanmak, anababa okulları açmak, örgün ve özel eğitim kurumlarının, yatılı kurumların iyileştirilmesi için kamuoyu oluşturmak, sokak çocuklarını ve işçi çocukları korumak, ilgili derneklerle, erişkin psikiyatrisi ve halk sağlığı alanında çalışanlarla işbirliği yapmak ve risk altındaki çocukları belirleyebilecek alan çalışmaları yapmak için bu derneğin olanakları kullanılabilir.

Derneğin üyesi olsun ya da olmasın, birçok meslektaşımızın koruyucu ruh sağlığı alanındaki bu gelişmelere daha çok bireysel olarak katkıda bulunduğu bilinmektedir. Kitap yazmak, radyo ve televizyon konuşmaları yapmak ya da okul konferansları vermek gibi geniş kitlelerin yararına yapılan bireysel girişimler sevindiricidir. Ancak kurumlardaki değişimi sağlamak ya da herhangi bir konuda kamuoyu oluşturmak gibi daha uzun vadedeki hedeflere örgütlenmeden ulaşılması zor görünmektedir. Bu maddelerin bazıları, dernek çatısı altında birkaç üyenin çabalarıyla planlı bir şekilde yürütülmeye çalışılmaktadır. Ancak bu alanda çalışabilmek için daha fazla heves, insan gücü ve ekonomik desteğe gereksinim duyulduğu; dolayısıyla bir derneğin verimliliğinin, üyelerinin katılımı ile sınırlı olduğu unutulmamalıdır.

Bütün bu gelişmelerin ve belki burada adı geç-

Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi : 4(3) 1997

meyen birçok yeniliğin ancak koruyucu ruh sağlığını önemseyen bu anlayışın sürekli taze tutulmasıyla sağlanabileceği açıktır. Bu durumda zamanın yetmemesi ile ilgili yakınmalar, yerini zamanı daha geniş bir kitlenin yararına nasıl kullanmak gerektiğine ilişkin arayışlara bırakmalıdır. Örneğin bir öğretmene ayrılan zamanın, öğrencilerinin sayısı ile doğru orantılı bir etkisi olacağı göz önünde bulundurulmalıdır. Birinci basamakta çözümlenebilecek sorunlar yüzünden asıl uzmanlık gerektiren bozukluklara zaman ayrılmaması önlenmelidir. Birinci basamak sağlık hizmetlerini iyileştirmeyi amaçlayarak başlatılan mezuniyet sonrası eğitim programlarının yaygınlaştırılması, hem üniversitelere gereksiz başvuruyu önleyecek, hem de koruyucu çocuk ruh sağlığı kavramını yerleştirecektir. Kurumları, yöneticileri, politikacıları yalnızca eleştirmek

yerine onları yönlendirmeyi başarabilecek bir örgütsel yapılanmayı geliştirmek daha uygun bir hedef olacaktır. Koruyucu ruh sağlığı konusunun işleneceği önümüzdeki sempozyum ve bu yılki ulusal kongre, elimizdeki olanaklarla yapabilecekleri tartışmak ve derneğin bu alandaki gücünü arttırmanın yollarını aramak için iyi birer fırsat olarak değerlendirilebilir.

Yukarıdaki maddelerin her biri için sayfalarca ayrıntıyı yinelemektense, harekete geçmenin ve başkalarını harekete geçirmenin önemini vurgulamayı yeğliyorum. Bu ülkenin çocuk ruh sağlığı politikalarını oluşturmak için hepimizin yapabileceği şeyler olduğunu biliyorum ve bunun için mutlaka 'odalarımızdan' dışarı çıkmamız gerektiğine inanıyorum.

Dr. Fatih Ünal